

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

МІЖНАРОДНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

**«ВСТУП УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА ГРУЗІЇ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

**Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу
(м. Одеса, 5 березня 2024)**

2024

УДК 341.174 (477+478+479.22)(049.2)

Друкується за наказом виконуючого обов'язки ректора Національного університету «Одеська юридична академія» М. Р. Аракеляна (наказ № 503-44 від 04 березня 2024 року).

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», доктор юридичних наук, професор.

Фасій Богдан Володимирович – декан факультету судового та міжнародного права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент.

Дронов Владислав Юрійович – доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук.

Гриб Анна Миколаївна – доцентка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидатка юридичних наук.

Жакун Маргарита Юріївна – аспірантка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, місто Одеса, 65009, Фонтанська дорога, 23.

Тел. +38 (048) 719 86 85

Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики. *Міжнародний круглий стіл. 05 березня 2024 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. 130 с.*

© НУ «Одеська юридична академія»

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
Бехруз Хашматулла	
Україна та Європейський Союз: основні етапи на шляху до вступу.....	8
Аракелян Мінас	
Правоохоронна діяльність в євроінтеграційних процесах України.....	12
Чорний Іон	
Шлях республіки Молдова до ЄС: історія, перепони, сучасний стан та перспективи.....	15
Берекашвілі Торніке	
Європейська інтеграція Грузії: виклики, досягнення та перспективи.....	19
Пилипенко Володимир	
До питання ратифікації Україною Римського Статуту міжнародного кримінального суду як важливої передумови вступу до Європейського Союзу.....	23
Харитонов Євген, Харитонova Олена	
Проблеми оновлення цивільного законодавства України та Республіки Молдова на шляху до ЄС: мета – спільна, завдання – різні.....	27
Сурілова Олена	
Україна, Молдова, Грузія на шляху до ЄС: передумови та перспективи.....	32
Туляков Вячеслав	
Жертви кримінальних правопорушень у європейському правовому полі.....	36
Voitovych Pavlo	
State policy in the sphere of informational rights protection on the way to european integration.....	41
Kuzmin Eduard	
EU enlargement and the association trio: mapping the boundaries of security metamorphosis.....	44
Авдєєва Галина	
Проблеми гармонізації законодавства України у галузі судової експертизи до права ЄС.....	47
Мануїлова Катерина	
Вступ України в Європейський Союз на тлі російської агресії.....	51
Дронов Владислав, Федорова Тетяна	
Право на доступ до інформації за законодавством Республіки Молдова та стандарти Європейського Союзу.....	54
Канєнберг-Сандул Оксана	
Перспективні можливості кандидатства України у члени Європейського Союзу.....	56

ПИЛИПЕНКО ВОЛОДИМИР

Почесний Консул Литовської республіки в Полтавській області
кандидат юридичних наук, доцент

**ДО ПИТАННЯ РАТИФІКАЦІЇ УКРАЇНОЮ РИМСЬКОГО СТАТУТУ
МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ЯК ВАЖЛИВОЇ
ПЕРЕДУМОВИ ВСТУПУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ**

Проблема ратифікації Римського статуту Міжнародного кримінального суду не є новою для України. Вона виникла майже чверть століття тому. Варто нагадати, що наша держава брала активну участь у розробці проєкту та прийнятті Римського статуту, зокрема українська делегація була учасником Дипломатичної конференції 15 червня – 17 липня 1998 року у Римі, на якій було прийнято Римський статут [1], який був підписаний Україною 20 січня 2000 року, причому якихось застережень з боку України щодо тексту Статуту на момент підписання не виникало.

Однак в подальшому Римський статут не був ратифікований нашою державою у зв'язку з прийняттям Висновку Конституційного Суду України від 11 липня 2001 року № 3-в/2001 [2]. Підставою для надання висновку стало звернення Президента України.

Відповідно до Висновку Конституційного Суду України Статут був визнаний таким, що не відповідає Конституції України в частині його положень, за якими «Міжнародний кримінальний суд... доповнює національні органи кримінальної юстиції».

Цей висновок, як слушно констатується в юридичній літературі, викликав неоднакову реакцію в юридичних колах. Ми поділяємо думку вітчизняних вчених, які вважають, що визнання Конституційним Судом України Міжнародного кримінального суду наднаціональною інституцією заблокувало процес приєднання України до цієї важливої міжнародної системи захисту прав людини від державного свавілля [3, с. 123].

Насправді, як вірно зазначає О. В. Харитонova, висновок про «наднаціональний» характер Міжнародного кримінального суду викликаний не зовсім вірним тлумаченням принципу компліментарності (додатковості), закладеному у Римський статут, що становить доволі «гнучкий» документ, який дає підстави шукати не суперечності, а шляхи зближення між національними законодавствами та Статутом. Більше того, адекватне відображення у національному законодавстві та правозастосуванні міжнародно-правових норм та принципів уможливить виключити втручання МКС, який виступає гарантом їх дотримання [3, с. 123].

Питання визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду з новою силою оприявнилося після ратифікації Україною 16 вересня 2014 року Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [4].

Так, відповідно до ст. 8 Угоди про асоціацію, Україна взяла на себе зобов'язання ратифікувати й імплементувати до національного законодавства Римський статут Міжнародного кримінального суду, а також пов'язані з ним документи. ЄС визнає важливість Міжнародного кримінального суду як гарантії дотримання прав та свобод людини, що підтверджується зокрема і тим, що всі держави-члени ЄС визнали юрисдикцію цього суду і ратифікували Римський Договір.

Для виконання зобов'язань за міжнародним правом 02 червня 2016 року було прийнято Закон «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [5], відповідно до якого ст. 124 Конституції було доповнено ч. 6: «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду». Згідно з висновком Венеційської комісії від 26 жовтня 2015 року. (висновок стосувався проєкту цього Закону), таке формулювання статті Конституції отримало позитивний відгук. Однак з незрозумілих та юридично необґрунтованих причин це положення набрало чинності лише через три роки з дня опублікування закону, тобто з 30 червня 2019 року.

На нашу думку, таке рішення про відтермінування мало суто політичний характер та не пов'язане із жодними правовими перепонами.

Однією з причин встановлення трирічного строку для набрання чинності зазначеним положенням, як вважають деякі фахівці, була необхідність гармонізації національного кримінального законодавства з вимогами Міжнародного кримінального суду. Це твердження вважаємо юридично необґрунтованим, враховуючи положення Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року» № 1393-р від 23 листопада 2015 року [6], відповідно до якого розроблення законопроекту щодо внесення змін до КК України з метою гармонізації його з нормами міжнародного гуманітарного права (зокрема щодо визначення воєнних злочинів) мала бути завершена не пізніше IV кварталу 2016 року.

Хоча Верховна Рада України досі офіційно не затвердила Римський статут, наразі наша держава визнає повноваження Міжнародного кримінального суду щодо розслідування актів геноциду, злочинів проти людяності та воєнних злочинів, які сталися в Україні під час збройного конфлікту, який розпочала російська федерація. Це визнання ґрунтується на двох офіційних заявах Уряду

України до Міжнародного кримінального суду –від 17 квітня 2014 року та 8 вересня 2015 року [7, 8].

Подавши згадані заяви Україна набула окремих зобов'язань у плані співпраці із судом. Проте це не звільняє нашу державу і від головного зобов'язання –ратифікації Римського статуту.

Наголошуємо, що сьогодні відсутні будь-які перешкоди для ратифікації Римського статуту, оскільки положення частини шостої статті 124 Конституції України про те, що Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду, набрали чинності 30 червня 2019 року [5].

Окрім власне виконання своїх зобов'язань перед ЄС, викладених в Угоді про асоціацію, ратифікація Статуту Міжнародного кримінального суду відкриє для України нові можливості участі в цьому міжнародному органі, які мають держави-учасниці. Зокрема - брати участь у доборі суддів, а також самій пропонувати на ці посади кандидатури вітчизняних фахівців, участь у виборах Прокурора Міжнародного кримінального суду, делегування своїх представників до Секретаріату суду, а також можливість впливати на сам Статут, пропонуючи до нього зміни.

Ратифікуючи Статут Міжнародного кримінального суду найближчим часом Україна може стати його 125 державою-учасницею. Нагадаємо, що 1 лютого цього року набула чинності ратифікація Римського статуту Вірменією. А наші колеги по вступу до Європейського Союзу –Грузія та Республіка Молдова вже є державами-учасницями Міжнародного кримінального суду з 2003 та 2010 року відповідно [9].

Література

1. Грищенко К. І. Міжнародний кримінальний суд – універсальний механізм міжнародного карного правосуддя. *Український часопис міжнародного права*. 2003. № 4. С. 12–17.

2. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський статут) від 11.07.2001 № 3-в/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v003v710-01>

3. Харитонova О. Римський Статут і Міжнародний кримінальний суд в контексті сучасних світових та українських кримінально-правових наукових тенденцій. *Український часопис міжнародного права*. 2014. № 4. С. 120–126.

4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

5. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1401-19>

6. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 р. : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1393-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248740679>

7. Заява Верховної Ради України до Міжнародного кримінального суду про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності вищими посадовими особами держави, які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян під час мирних акцій протестів у період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/790-18#Text>

8. Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян : Постанова Верховної Ради України. URL: www.icc-cpi.int/iccdocs/other/Ukraine_Art_12-3_declaration_08092015.pdf

9. <https://asp.icc-cpi.int/states-parties/states-parties-chronological-list>